

Aansporing tot zelfonderzoek

door Paul van Els

In het oude China, zo rond de vierde eeuw v.Chr., dacht een groep intellectuelen na over manieren waarop de mens meer grip kon krijgen op de grillige buitenwereld, zoals op het vaak onverklaarbare gedrag van goden en geesten, op de problemen die zich kunnen voordoen in iemands sociale omgeving of op de onvoorspelbare afloop van (al dan niet gewapende) politieke conflicten. Als oplossing stelden zij voor om juist te werken aan de innerlijke wereld van de mens. Door te werken aan innerlijke rust, evenwicht en kracht, zo redeneerden zij, werd een persoon minder afhankelijk van de buitenwereld en kon hij uiteindelijk zelfs invloed daarop uitoefenen. Hun ideeën werden eerst mondeling overgedragen (in rijmvorm, om beter te worden onthouden) en later opgetekend in de tekst *Neiye* (De werking van het innerlijk). Deze tekst is in de tweede eeuw v.Chr. als een van de vele hoofdstukken opgenomen in een omvangrijk boekwerk. Toen de aandacht voor dat boekwerk langzaam wegebe, verdween ook 'De werking van het innerlijk' uit beeld.

Pas in de twintigste eeuw laaide de belangstelling voor *Neiye* weer op en nu is ook een Nederlandse vertaling verschenen. Naast een directe vertaling uit het Klassiek Chinees, mooi geflankeerd door de oorspronkelijke tekst, beschrijft Dianne Sommers, de vertaalster, onder meer de filosofische stroming waartoe deze tekst mogelijk behoorde, de periode waarin de tekst is ontstaan en het verband met soortgelijke teksten uit dezelfde periode, zoals *Xinshu* (De kunst van het hart). Ook geeft zij uitleg over de belangrijkste begrippen en ideeën uit *Neiye* en over de filosofie en de betekenis van de tekst. Deze uitgebreide en levendige uitleg biedt niet alleen inzicht in de intellectuele en politieke wereld van die tijd, maar is ook nodig voor een goed begrip van *Neiye*. Deze mystieke tekst probeert namelijk te beschrijven wat eigenlijk niet beschreven kan worden: de individuele beleving van innerlijke ervaringen. Meer nog dan andere oude Chinese teksten geeft *Neiye* de mens, het individu, een centrale plaats in de wereld. Elk mens kan, door de aangeboden richtlijnen goed te

bestuderen en na te leven, het innerlijke evenwicht bevorderen en daardoor krachtiger optreden tegen de buitenwereld. Net als andere filosofische werken uit die tijd is *Neiye* wellicht bedoeld voor politieke doeleinden: het land kan, volgens deze intellectuelen, pas worden geordend als de heerser zijn innerlijk op orde heeft. Maar de tekst heeft een veel groter bereik: de juiste toepassing van de aangeboden

methoden stelt elke persoon in staat beter om te gaan met de uiteenlopende invloeden van buitenaf, zoals tegenslagen die op onverwachte momenten in elk mensenleven opduiken. Zo is *Neiye* een werk dat uitnodigt tot grondige lezing, maar vooral aanspoort tot verder zelfonderzoek want, zoals de oude tekst het zelf al zegt: "Een teveel aan kennis doet afbreuk aan het leven." 友

